

DAGE I UPERNAVIK

ALEX SECHER: Fra min grønlandske skitsebog

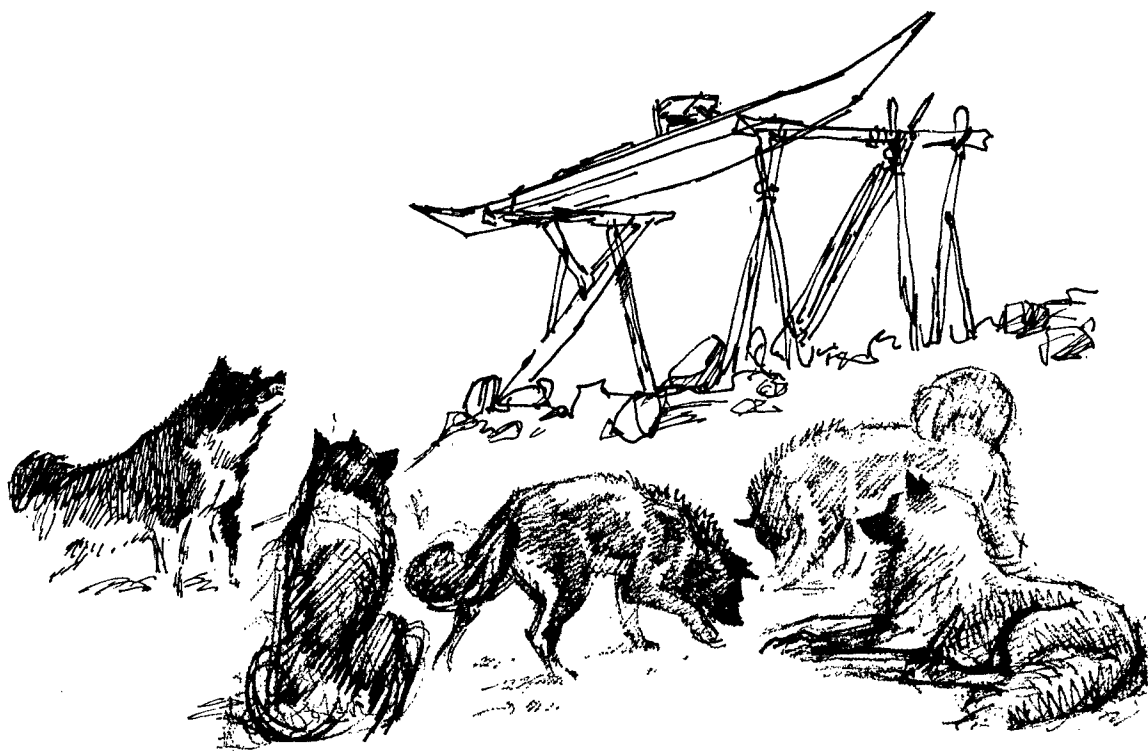
Man var atter i Grønland efter en træls tur over Nordatlanten. Skibet ankom med flaget på halv, mæslinger havde huseret ombord, og en ung grønlanderpige, *Abigal*, var bukket under for sygdommen. Det var gråt og diset vejr – en dag i slutningen af juni – at man ved 21-tiden følte sig ene og forladt i verden. Her stod man med kuffert og køjesæk på kajen i Egedesminde, de fleste af medpassagererne havde forladt skibet og havde vel tiltusket sig husly i byen under forskelligt påskud. Der var bare os – min køjesæk og mig – og gæstehjemmet var slet ikke faldet os i tankerne. Men en hensynsfuld bestyrer hev op i bagagen og tilbød en madras på sit spækloft. Man var træt og forvirret af mange begivenheder og tog naturligvis med tak imod tilbudet. Herregud – logiet var midlertidigt – en dags tid eller to – for rejsemålet var Upernavik. Vi ventede blot på det gode skib „Julius Thomsen“.

Her på handelskontorets loft spøjte det bravt i løbet af natten, vi mindes ikke nogensinde at have mødt så megen kradsuld og så tung en luft. Her var magasinrum for alskens gods – stakkels Abigals beskedne kuffert var også havnet her – siden

kom nyt til, der blev et rend af folk, som havde med det nyankomne skibs losningsarbejde at gøre. Man fyrede op i den rustne kakkelovn og gjorde det så hedt, at al søvn blev umuliggjort. Til gengæld indbød man hensynsfuldt til kaffemik, og dermed gik den lyse nat.

Andre af skibets passagerer, som ikke kunne opvise nogen form for mæslingeattest, blev interneret. Vi selv havde sikret os og telegraferet hjem: Mor, har jeg haft mæslinger. Og svaret kom: Ja, min dreng. Og nu sad man altså og genså sit elskede Grønland – et snavset stykke af det – en transithavn med hylende hunde og detonationer fra dynamitsprængningerne ved de nye byggeforetagender. Men næste morgen var man installeret i et rummeligt fire-mandskammer på JUTHO, fulgt til dørs af en gæstfri kæmner, en hensynsfuld radiosondemand og en beslutsom handelsbestyrer. Vi sætter derfor et kryds udfor byen Egedesminde.

Her begynder en rejse til verdens ende. Igen ligger havet som bly, og ingen rejse med båd vil nogen steder kunne sidestilles med sejladser i Diskobugten og Vaigattet – med så bizarre isfjelde fra verdens største bræ. Vi gør landgang i Christianshåb

Upernaviks berømte hundespand.

Kaersorssuaks sribede fjeld er trods grønlandsk sommer endnu dækket med sne.

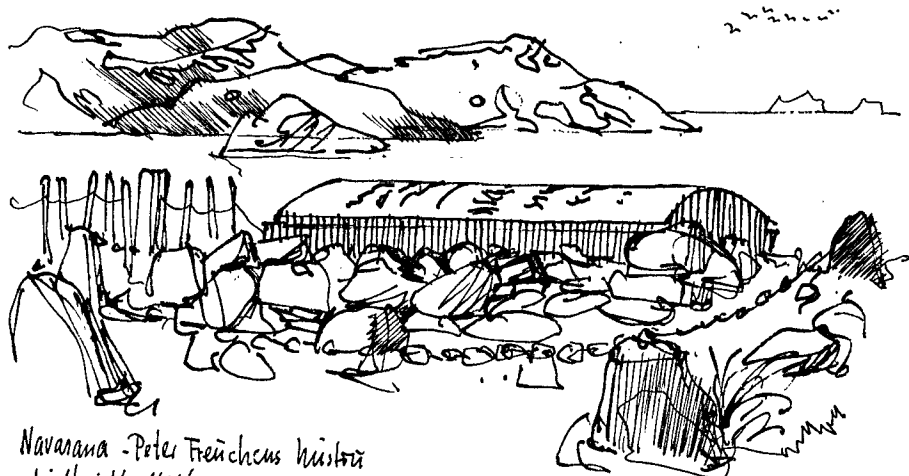
og Jakobshavn, og vi anduver Qutdligssat for at landsætte en tandlæge dértil. Vi smager på skibets rå matak, på de brune bønner og den fortræffelige genever, i land er der myggeplagen, rejhermetikfabrikker og udflugter ind til isfjorden. Vi får anskuelserundervisning i isbjerges fødsel, i deres drift og rejse sydover, og vi kender beretninger om deres videre skæbne og afsmeltning i det varmere vand ved New Foundland. Det buldrer omkring JUTHOs skrog, og det buldrer inde fra isfjorden. Der er forlængst vendt op og ned på dag og nat, eller rettere, der er jo ingen nat på disse breddegrader, solen lyser døgnet rundt, vi aner ikke, hvornår vi sover, vi tar et blund engang imellem, for vi vil ikke gå glip af noget af det ufattelige, som sker omkring os. På et tidspunkt ønsker skipperen os velkommen over 70. breddegrad, på et andet dukker en føhnvind op, og sætter skibet og vandet i bevægelse. Men siden bliver vejret godt igen. Vi passerer *Svartenhuk* og hører beretninger om begivenhederne ved „Bele“s forlis, det er nu så længe siden, at man knapt aner hvad der virkelig skete. Det var for årtier siden, og Chr. d. X, som netop befandt sig her, udviste vist godt sømandsskab i form af en redningsaktion. Endelig, så fester grønlænderne og holder dansemik forude i anledning af den lovede ankomst til Upernavik næste morgen ved 4-tiden.

Kaersorssuaks fjeldhøjder er trods grønlandsk sommer endnu dækkede med sne. Det zebrastribede fjeld løfter sig tusind meter i vejret. Det er Upernaviks vartegn og kun tilgængeligt for de dristige fjeldklatrere, som ved indsamlingen af alkeæg vil

give et supplement til husholdningen. Et uophørligt smeltevand fosser ned ad klippesiderne, og selv alkefuglene synes at have svært ved at få fodfæste på de glatte vandslebne sten. Det gyser derfor i os at se fjeldklatrerne hænge der mellem himmel og jord. Her er jo svigtende sæl, men desto større chancer for god fuglefangst.

Fra Upernavikøens højeste punkt, *Livets Top*, er der et rigt udsyn over husene og tørvehytterne. Over polarkredsen stråler sommertidens evige lys, her er vejret stabilt, solen har totalt nægtet at forsvinde fra himmelrummet, om dagen er den hvid og blændende, om natten gul og mild. Det er vel belønningen for den vinterlange nat, men heller ingen klager da over dens standhaftige tilstedeværelse. Ved foden af Livets Top ligger kirkegården, der er endnu lidt juletræsdynt arrangeret med nænsom hånd på gravene. Sten og græstørv dækker altfor sparsomt, og afskårne blomster er naturligvis en sjældenhed. Hvide trækors markerer gravene, og hvis man har råd, et hvidmalet stakit. En cementeret grav skiller sig ud fra de andre, det er *Navaranas*, den første fru Peter Freuchens hvilested. På den vandretliggende sten er der indhugget: *Født i Kap York, død som medlem af femte Thule-ekspedition 1921*. Og en mærkelig beretning dukker op ved synet af stedet – om Navaranas begravelse uden medvirken af præst, „for hun var ikke døbt“. Sammen med sin ven og rejsefælle måtte Knud Rasmussen foretage begravelses-ritualet.

Tankerne går pilgrimsfart til Thule og de forrygende rejser dertil – stednavne som Djævelens Tømmelfinger og Melville-bugten fremmaner oplevelser og begiven-

Navarana - Peter Freuchens hustru
Født i Kap York
Død som medlem af femte Thuleekspedition 1921
Upernavik kirkegård 5-7-55

Fjordmotivet er fra Upernaviks gamle bydel.

heder, vi ikke selv har været med til, men synes at have andel i ved de levende skildringer derom. Rejser med hundeslæder er jo eventyrets højdepunkter, og hvem, som har prøvet dette, kan jo berette videre derom. Den stedlige kæmner kan nok demonstrere en færdighed i håndtering af hundepiske – en evne, som sandsynliggør hans jagthistorier på hundeslæde. Vi er forheksede og tror blindt på alt, hvad fortælles om polarnattens vilkår her. Terrænet er bevis nok for de anstrengende rejsemuligheder, distriktet er enormt, det har næsten ingen grænser, og vi demonstrerer derfor vor dybeste respekt for dette barske naturkompleks.

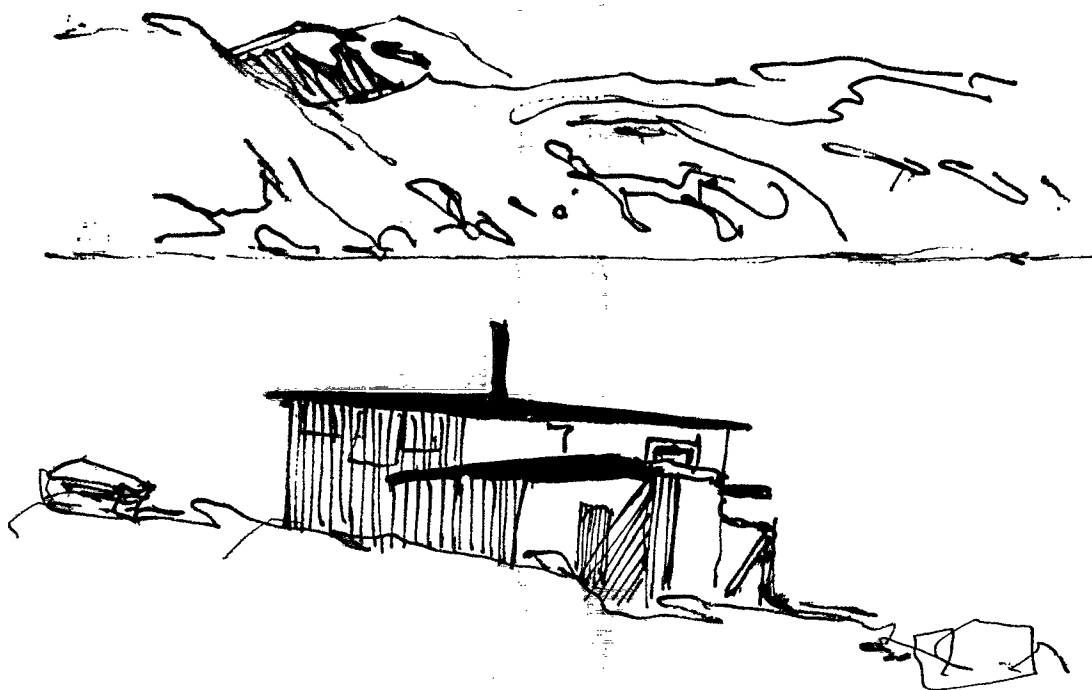
Ankomsten hertil var en så gæstfri affære, at den sent skal glemmes. Man vil jo nødigt forsmå flere hold værtsfolks venligheder, og var derfor inden for de første hektiske ankomsttimer til tre gange morgenkaffe og tre gange frokost. Utroligt nok formåede man det og forsmåede intet, ihukommende de første ensomme timer i Egedesminde. Men dette var naturligvis allerede glemt. En indkvartering på en fire-sengs-stue på sygehuset sammen med hensynsfulde rejsefæller fik tingene til at tage sig fuldendt bekvemme ud – her skulle vi tilbringe pragtfulde dage, dette var i sand-

Indeni Hans Geislers jordhus. Upernavik.

Hans Geisler har stillet sig op for fotografen.

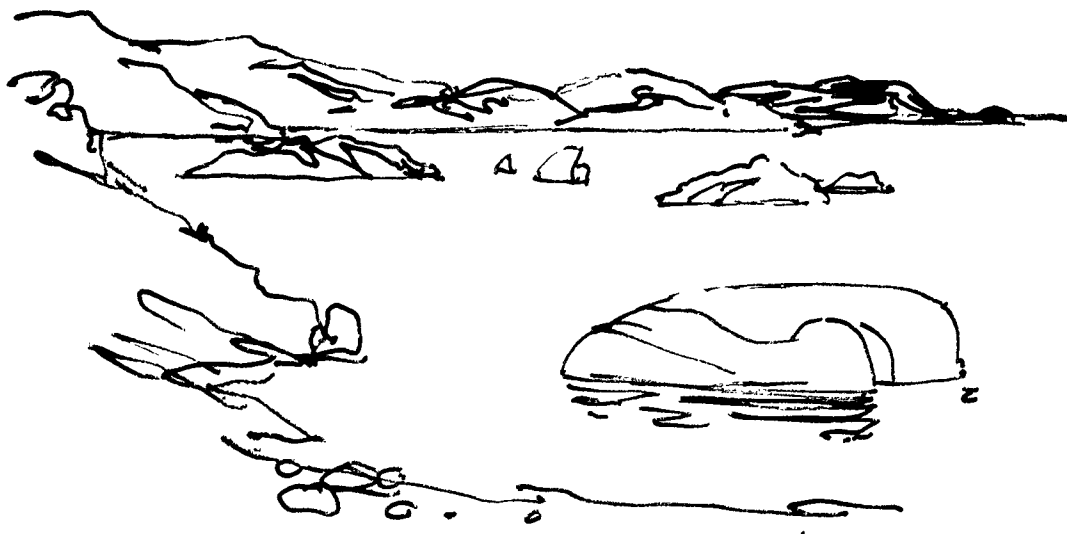
Fjeldprofil og simpelt træhus. Upernavik.

hed livets top, det var, som om kæmner og læge og handelsbestyrer havde rottet sig sammen for at gøre det bekvemt for os. Man skulle tro, vi var selve narhvals-eventyret, som lyste op i Upernaviks mørketid.

Ifølge dagbogen for 3. juli: Vi overværede en gudstjeneste og barnedåb i Upernaviks kirke. Flagene var oppe, for det var Grønlands nationaldag. Den 3. juli 1721 kom Hans Egede til Grønland. Den lille kirke var fyldt til sidste plads, en gammel grønlænder delte sin salmebog med sidemanden, gudstjenesten og barnedåben foregik jo på grønlandsk, alle sang af fuld hals, kvinderne var for nogles vedkommende i deres smukke nationaldragter, alle mænd havde hvide anorakker, det var på en gang smukt og stemningsfuldt. Senere var vi på søndagsvisit i Hans Geislers hytte, et jordhus af den gængse type med husgang, tarmskindrude og aftræksrør direkte til komfuret. Vi havde cigarer og sodavand med som en smule present, værten undskyldte, at de havde vaskedag, hvorfor der var en del rod, men her var trods alt

nydeligt. Og så er det man mærker på krop og sjæl det sødmefyldte gys; at man ikke selv skal bo i dette hus. Gad forresten vide, om det ligger der endnu. Den obligatoriske briks var eneste siddeplads, alt var i et malerisk rod, men malerisk rod er som regel ikke hygiejnisk. Her var pletter og pander og kaffekande på det skæve komfur. Vi drak sodavand af koppen og fik ild på tobakken, og minsandten om ikke stemningen og atmosfæren blev helt tålelig. Væggene var tapetserede med billeder fra ugeblade og aviser, banale illustrationer fra danske tidsskrifter, et vækkeur dikkede, gevær og harpunspyd lå henslængt på gulvet, i et hjørne det halve kranium af en hvalros med tand – man behøvede elfenben at skære i, man var medlem af den andelsforening af husflidsfolk, der så kunstfærdigt vedligeholder produktionen af grønlandske elfenbensarbejder. Endelig, så var det en god indtægtskilde.

Vi har holdt os udenfor de sædvanlige grønlandske problemer – om sydflyttere og andre administrationsspørgsmål, der er så evigt aktuelle. Det er bare grønlandsk natur, vi har forskrevet os til, og deri indbefatter vi grønlanderens og hans tilværelse – akkurat dertil, hvor han harpunerer den sidste sæl. Vi tegner tørvehytter og kajaker og strækker os så langt som til: at interessere os for Handelens skibe, i hvert fald for kommunikationsmulighederne – vi skal desværre herfra engang. Vi blev gode venner med Daniel fra alderdomshjemmet, og vi blev gode venner med fangeren, som troede man var ingeniør – fordi han så os stå med hænderne i lommen.

Udsigten fra firesengs-stuen på sygehuset var den smukkeste tænkelige.

Og dagene, som aldrig ender, fordi solen aldrig går ned, endte nu alligevel. Man må videre, ikke så meget efter sin egen som efter kysttrafikkens sejlplan. „Disko“ er ankommet, og nye ansigter dukker op i byen – hilste i dag på den og den, silamutten er jo et strøg, og de ansigter, man ikke før kendte, lærer man hurtig at kende. Man har tiltusket sig en kaskelottand hist, og en hvalrostand her, det gipper i os ved synet af to hvalroskranier til solblegning på kolonibestyrelserens tag – hvilke trofæer – lige pillet op fra havbunden og renpillet af rejerne. Det var nok kolonibestyrer, man skulle have været.

